

NÄR LAMMEN BLIR LEJON

GENRE: Dokumentär

ÄMNE: Biologi, Naturkunskap,

Samhällskunskap

ÅLDER: Från 15 år (H, Gy)

SPELTID: 52 min

PRODUKTIONSÅR: 2018

TAL: Swahili

TEXT: Svenska

LAND: USA

REGISSÖR: Jon Kasbe

ARTIKELNR: ETS5166

I den kenyanska bushen försöker en obetydlig elfenbenshandlare kämpa för att hålla sig flytande, när krafter sätts i rörelse för att förstöra hans affärer. Han ser en möjlig livlina när han vänder sig till sin yngre kusin, en viltvårdare som inte fått betalt på månader.

Den kraftigt sjunkande elefantpopulationen i Afrika har väckt världens uppmärksamhet. Och när myndigheterna krackelerar, drabbas både tjuvskyttar och viltvårdare av egna existentiella kriser. Vad är värdet av ett elefantliv i förhållande till ett människoliv? Vilka är jägarna som sätter sina liv på spel och som riskerar att gripas och ut-sättas för världens moraliska ilska för att kunna försörja sina familjer?

Regissören Jon Kasbe följde filmens huvudpersoner under en treårsperiod. Under denna period kom han dem nära och upplevde en hög grad av tillit när han blev en del av deras vardag. Resultatet är en ovanlig och visuellt fängslande inblick i de perspektiv och motiv som präglar de människor som befinner sig mitt i konflikten om skyddandet av djurlivet.

LÄROPLANSMÅL Lgr11 och Lgy11 (i urval)

Biologi (Åk 7-9)

Natur och samhälle

- Människans påverkan på naturen lokalt och globalt. Möjligheter att som konsument och samhällsmedborgare bidra till en hållbar utveckling.
- Biologisk mångfald och vad som gynnar respektive hotar den. Samhällsdiskussioner om biologisk mångfald, till exempel i samband med skogsbruk och jakt.
- Aktuella samhällsfrågor som rör biologi.

Naturkunskap (Gymnasiet)

- Frågor om hållbar utveckling: energi, klimat och ekosystempåverkan. Ekosystemtjänster, resursutnyttjande och ekosystemens bärkraft.
- Olika aspekter på hållbar utveckling, till exempel vad gäller konsumtion, resursfördelning, mänskliga rättigheter och jämställdhet.

Eleverna ska ges förutsättningar att utveckla:

2. Kunskaper om naturvetenskapens roll i aktuella samhällsfrågor och i förhållande till hållbar utveckling.

3. Kunskaper om olika livsstilars konsekvenser såväl för den egna hälsan som för folkhälsan och miljön.

Samhällskunskap (Gymnasiet)

- Grupper och individers identitet, relationer och sociala livsvillkor med utgångspunkt i att människor grupperas utifrån kategorier som skapar både gemenskap och utanförskap.
- Det nutida samhällets politiska utveckling utifrån historiska ideologiska villkor, till exempel mänskliga rättigheter, nationalism, kolonialism och jämställdhet, i relation till maktfördelning och ekonomiska villkor. Frågor om aktörens handlingsfrihet kontra strukturella villkor.

Eleverna ska ges förutsättningar att utveckla:

2. Kunskaper om historiska förutsättnings betydelse samt om hur olika ideologiska, politiska, ekonomiska, sociala och miljömässiga förhållanden påverkar och påverkas av individer, grupper och samhällsstrukturer.

Innan ni startar en diskussion kring filmen är det viktigt att läraren/ledaren går igenom handledningen och tänker på hur man ska hantera diskussionen och svaren.

INNAN NI TITTAR

- Vad vet ni om Kenya? Hur är levnadsstandarden?
- Vad innebär tjuvjakt?
- Vilka djur är intressanta för tjuvjägare? Och vad är det de vill åt och varför?

EFTER FILMVISNINGEN

”X” och Asan

- Vilka två perspektiv lyfts fram i filmen?
- Beskriv ”X”, elfenbenshandlaren. Hur är han som person? Vad har han för familjesituation?
- Beskriv Asan, viltvårdaren. Hur är han som person? Vad har han för familjesituation?
- Vad får ni för inblick i Asans och ”X” liv i Kenya? Hur är deras vardag?
- Hur försvarar ”X” sin sysselsättning? Varför gör han det trots att det är olagligt?
- Kan du förstå honom? Kan du hålla med?
- ”X” dödar inte själv några elefanter, det gör hans partner, Lukas. ”Jag gillar inte att döda, det är svårt för mig”, säger ”X” i filmen. Diskutera citatet!
- Vad innebär det att vara en parkvaktare eller viltvårdare som Asan är?
- Asans fru säger att hon hellre ser att Asan har ett annat jobb, varför?
- Vad är det som gör att Asan berättar för ”X” var elefanterna finns?
- Asan går emot det han står för när han berättar. Förstår du honom? Hade han något val, anser du?
- I slutet ser vi ”X” i sin utbildning till viltvårdare. Varför byter han sida från elfenbenshandlare till att stoppa tjuvjägare?
- Tycker du att Asan och ”X” förändras som personer under filmens gång? På vilket sätt i så fall?
- Varför heter dokumentären *När lammen blir lejon*?

FAKTA

KENYA

Kenya är en republik som ligger i östra Afrika och har ca: 47 miljoner invånare. Presidenten heter Uhuru Kenyatta och har suttit vid sin post sedan 2013. Även om det finns en relativt stor medelklass i landet är fattigdomen alltfjämt utspridd; 2005 beräknades 40% leva i fattigdom. På landsbygden saknar nästan hälften av befolkningen tillgång till rent vatten (2008).

År 2010 hade Kenya 21 nationalparker, varav tre marina. Några av de mer välkända är Tsavo (20 800 km²) och Amboseli i söder samt Mount Kenya, Meru och Nakurusjön i mellersta Kenya. Sammantaget var 12% av landets areal skyddat.

CITES

Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora (Konventionen om internationell handel med hotade arter av vilda växter och djur), även kallad Washingtonkonventionen. CITES är en internationell konvention för reglering av handeln med utrotningshotade djur och växter. Den trädde i kraft 1 juli 1975, och 175 länder är anslutna till konventionen (2010). Ett flertal länder som driver handel med hotade arter har dock inte anslutit sig. Meningen är att man genom handelsrestriktioner ska förhindra att kommersiella intressen leder till arters utplåning.

TJUJVKYTTE

Olaglig jakt på elefanter där endast betarna tas tillvara på. I Afrika dödas elefanter av kriminella nätverk som tjänar stora pengar på elfenben. 2016 samlade Kenya ihop över 100 ton elfenben och brände dessa som en aktion för att stoppa tjuvjakten. I Afrika dödas 30 000 elefanter varje år för elfenbenet som framför allt exporteras till Asien. Elfenbenet används för prydnadsföremål, vackra snidade elfenbensfigurer har blivit investeringsobjekt bland nyrika kineser.

ELFENBEN

Fås från exempelvis elefantbetar. Elfenben är hårt men ändå något elastiskt och därför lämpligt att snidas och poleras. Elfenben kan användas till exempelvis smycken och inredningsföremål. Elfenben som vinstgivande jaktobjekt utgör ett allvarligt hot mot den afrikanska elefanten.

HANDEL MED ELFENBEN

Elefanten tillhör en utrotningshotad art som finns med på CITES-konventionens och EU:s listor över de arter som har störst behov av skydd. I EU gäller därför förbud mot alla kommersiella aktiviteter med elfenben.

Fakta hämtad från NE.se, jordbruksverket.se, samt wwf.se

Avslutande frågor

- I en aktion bränner Kenyas regering upp över 100 ton av beslagtagna elfenben. Vad var syftet med detta?
- ”För oss är elfenben värdelöst om det inte sitter på våra elefanter” säger Kenyas president, Uhuru Kenyatta. Vad menar han med det?
- I filmens synopsis står det ”Vad är värdet av ett elefantliv i förhållande till ett människoliv?” Vad menas egentligen med den frågan?
- Vad är värdet av ett elefantliv i förhållande till ett människoliv? Diskutera!

FÖRDJUPNINGSUPPGIFTER

Olika perspektiv och sidor

I filmen får vi möta både tjuvjägare, elfenbenshandlare och viltvårdare. Vad har de olika personerna för syn på tjuvskytten? Dela in tavlan i tre delar och ta upp argument från filmen. Låt sedan eleverna välja ett perspektiv och skriva en kort berättelse utifrån detta.

Eleverna kan även arbeta med argumentation. Låt eleverna förbereda sina argument, gör sedan ett rollspel med de olika sidorna och låt dem debattera mot varandra.

Elefantjakt

Ta reda på mer om jakten på elefanter och dess betar. Utgå gärna ifrån världsnaturfondens hemsida (länk nedan). Arbeta efter frågorna:

- Vad innebär tjuvjakten?
- Var i världen pågår den?
- Hur påverkas djurlivet av jakten?
- Hur påverkas människan av jakten?
- Hur kan vi lösa problemet med tjuvjakt?

Utrotningshotade djur

Dela in klassen i grupper och tilldela varje grupp var sitt utrotningshotat djur, ta hjälp av världsnaturfondens hemsida (länk nedan). Låt eleverna skriva ett reportage om respektive djur. Ta bland annat reda på varför arten är utrotningshotad och vad man kan göra för att försöka rädda arten.

Illegal handel

Hur ser egentligen handeln med elfenben ut? Vem efterfrågar elfenben och hur ser distributionskedjan ut?

Vad finns det för lagstiftning och bestämmelser i Sverige kring detta? Finns det andra varor som kan vara föremål för illegal handel? Vad gäller för dem i så fall? Arbeta i grupp och ta reda på mer. Utgå ifrån exempelvis världsnaturfondens, naturvårdsverkets och jordbruksverkets hemsidor (länkar nedan).

LÄNKAR

WWF Sverige

<https://www.wwf.se>

Jordbruksverket

<https://djur.jordbruksverket.se/amnesomraden/handel-marknad>

Naturvårdsverket

<https://www.naturvardsverket.se>

